

AMOR, SEXUALITAT I LLIBERTAT

ESTIMA I FES EL QUE VULGUIS

JORDI COROMINAS

Sant Julià de Lòria, Andorra

En la frase d'Agustí "Estima i fes el que vulguis" s'expressa l'entranya mateixa del cristianisme: l'amor i la llibertat. Estimar per ser lliures de la llei, la tradició, la por al conflicte, les morals escleròtiques, el poder, el diner, el prestigi, les cuirasses psicològiques i els bagatges del passat. I ser lliures per estimar el nostre cos, la nostra persona, el nostre ésser sencer, i el cos, la persona i l'ésser sencer dels altres.

El cristianisme no és una moral. Les morals es fan per a les persones i no a l'inversa, i mai són per al cristià la darrera mesura de les persones. L'amor requereix tractar cadascú en la seva especificitat, més enllà de tota regla, com Jesús feia amb la gent que patia. Moltes vegades és esforçant-nos en fer el bé com provoquem els danys més greus als altres i a nosaltres mateixos. És així, per exemple, com moltes persones se senten obligades en consciència a mantenir el matrimoni o el celibat quan no fan altra cosa que ferir-se i fer-se mal.

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) defineix la sexualitat com: "Un aspecte central de l'ésser humà, present al llarg de la seva vida. Comprèn el sexe, les identitats i els papers de gènere, l'erotisme, el plaer, la intimitat, la reproducció i l'orientació sexual. Es viu i s'expressa a través de pensaments, fantasies, desitjos, creences, actituds, valors, conductes, pràctiques, papers i relacions interpersonals. La sexualitat pot incloure totes aquestes dimensions, això no obstant no pas totes es viuen o s'expressen sempre. La sexualitat està influïda per la interacció de factors biològics, psicològics, socials, econòmics, polítics, culturals, ètics, històrics, religiosos i espirituals".

Créixer com a cristians és créixer com a persones. El pecat no és no complir una norma externa establerta; el pecat és tot allò que ens impedeix a nosaltres i als altres estimar i ser lliures. El nostre creixement personal es juga en bona part en la nostra sexualitat que, situada en el centre mateix de la personalitat i expressada en totes les dimensions de la nostra humanitat (biològica, psicològica, cultural, política i espiritual), no pot reduir-se a genitalitat. La sexualitat té a veure amb l'amor, amb la relació del nostre cos amb altres cossos, amb la manera com donem i rebem plaer, afecte, tendresa, amb la procreació i amb la possibilitat d'una vida alegre, vital i esponerosa.

Com bé saben els psicoanalistes la capacitat d'amor, de feina i de llibertat personal és la mesura més fidel de la salut mental d'un individu. Les nostres lluites, fins i tot els nostres actes de generositat poden ser molt ambigus. És en la nostra sexualitat on es delata la seva veritat o mentida. La por, la crispació, la seguretat fictícia, la necessitat de sotmetre els altres, l'actitud fugissera, la professionalització de les relacions humanes o, al revés, la cordialitat, la franquesa, la receptivitat, la sensibilitat pels altres, són senyals bastant fidedignes del cor humà. Com deia Pau de Tars: "Si repartís tots els meus béns als pobres, fins i tot si em vengués a mi mateix per esclau i tingués així un motiu de glòria, però no estimés, de res no em serviria" (1 Cor 13,3).

Una sexualitat mal viscuda i no integrada en el conjunt de la nostra persona produeix personalitats neuròtiques i acomplexades amb una gran dificultat per compartir la intimitat i mantenir relacions esponjoses, afectuoses i tendres. Hi ha fins i tot qui ha de pagar per tal que un *coach*, *counselor* o terapeuta li concedeixi una o dues hores setmanals de temps *humà*. Una sexualitat mal integrada produeix també narcisismes desmesurats que necessiten del poder i del culte a la pròpia persona i ens impedeix, en definitiva, estimar i ser lliures, obrir-nos veritablement a la compassió per les víctimes i els que pateixen.

Jesús és un bon exemple d'integració de la sexualitat, d'afectes sans, i de persona lliure i sense carències que coartin les seves accions: Jesús no va sentir la necessitat de protegir-se davant d'alguna persona com si estigués davant d'un perill. Té amigues i dones que el segueixen. Gent de mala vida, publicans i pecadors són acollits per ell amb una llibertat que provocava l'escàndol. Recordem una escena (Lc 7, 36-50): una dona de "mala vida" plora sobre els seus peus, els seca amb els seus cabells, els cobreix de petons i els ungeix amb perfum, i Jesús, lluny d'espantar-se, es queda amb la sinceritat i l'amor d'ella, davant la moral que encarna el fariseu que l'ha convidat a casa seva. D'aquesta manera, ens posa de manifest que existeix alguna cosa molt més greu que un comportament sexual erràtic: la manca d'amor.

A Jesús no li importen les aparences, i no tant allò que es fa sinó allò que s'és en el fons del cor. Podríem

dir que l'Evangeli no es preocupa pel sexe, però sí per la sexualitat, és a dir, per quelcom que és més ampli i més profund: per tot allò relacionat amb el cor de la persona, la seva afectivitat, els seus desitjos més íntims, la seva vitalitat, la seva felicitat i la seva dignitat.

Per descomptat hi ha moltes dimensions de la sexualitat a tenir en compte i anar coneixent. Esmentant-ne només algunes podem al·ludir a una dimensió *biològica*, *corporal*, a una càrrega genètica, anatòmica i morfològica de cada cos que estableix moltes de les nostres limitacions i potencialitats. Podem assenyalar també una dimensió *psíquica*, unes “pulsions de vida”, eros o desig, unes forces que actuen com un motor de trobada i unió amb tot allò que batega en la vida.

S'ha de comptar amb una *orientació sexual* producte d'una combinació d'influències genètiques, hormonals, ambientals i factors biològics implicats en el moment de la gestació i amb una identificació amb un determinat *gènere*, masculí o femení, que no es correspon necessàriament amb el sexe biològic (transexuals, intersexuals) ni amb una determinada orientació sexual (homosexuals, bisexuals). Podem afegir una dimensió *eròtica* que excedeix la pura relació sexual i la integra en el regne de la imaginació i la fantasia i que implica, a través del cos, la persona de l'altre. La pornografia és precisament la negació de la dimensió afectiva i personal de l'erotisme.

Finalment podem precisar l'*enamorament* que vol relacionar-se amb l'ésser sencer de l'altre. Ens enamorem d'una manera de parlar, de riure, de pensar i de ser i això provoca que cossos sota mínims en els estàndards comuns de bellesa llueixin esplendorosos, o que veritables inútils i *freaks* siguin atractius per a l'enamorat. La qual cosa fa trencar el cap de valent als sociobiòlegs doncs la inutilitat no encaixa en les estratègies de supervivència de l'espècie.

Totes aquestes dimensions són modelades per la cultura, la societat, la història i l'actualitat dels altres a les nostres vides. I això afecta des de la identificació amb un gènere determinat, fins al temperament, el caràcter i les maneres de caminar i somriure. La llibertat no és quelcom que se superposi a la naturalesa humana per controlar-la o menar-la, sinó que ve exigida per la nostra naturalesa. Les persones comptem amb unes tendències que no disparen un procés biològic amb respostes automàtiques, sinó que ens obren diverses possibilitats que seleccionem més o menys lliurement a partir de com hem estat llastats i configurats individual, social i històricament.

Actualment s'ha posat en marxa una autèntica revolució mundial en la manera de viure la nostra sexualitat

i formar llaços i relacions amb els altres. Si fins al segle XX la legitimitat de la sexualitat era la reproducció i el matrimoni ara es posa en funció sobretot de les relacions emocionals amb la parella (la tendresa, la comunicació, la igualtat) i la satisfacció que ens produeixen. El nivell de reflexió i de presa de decisions sobre la nostra sexualitat ha crescut moltíssim: Com vull viure-la? Quina mena de parella em convé si és que me'n convé alguna? Amb les noves formes de viure-la apareixen noves pors i angoixes: Es tem, per exemple, el compromís i se cerquen relacions que tinguin sortida fàcil. S'augmenta la quantitat de les relacions, però se'n rebaixa la qualitat i la velocitat en el nombre de relacions sol ser proporcional a un sentiment de tedi i de buidor. Per comprendre en profunditat els canvis en la sexualitat val la pena llegir A. Giddens, *La transformació de la intimitat*, i Z. Bauman, *Amor líquido*.

Això no obstant, l'amor continua estant entreteixit amb totes aquestes transformacions i entre totes aquestes dimensions. Una dimensió curiosament oblidada per bona part de la literatura actual o reduïda a sentiment o emoció. L'amor és *una relació singular, empàtica, respectuosa, benvolent i desinteressada amb l'altre/altra*. És *singular* perquè s'adreça a algú en concret. Estimo algú que es diu Rosa o Pere i que és d'aquesta manera o d'aquesta altra. Un amor que fos igual per tothom no és amor. És *empàtica* perquè experimentem i ens deixem afectar per les emocions, idees i sentiments de l'altre. És *respectuosa* quan potencia la llibertat i l'autonomia de l'altre. Una parella que val la pena viure-la és aquella en la qual els seus membres no s'obstinen en complementar-se l'un a l'altre, sinó que es constitueixen en subjectes autònoms que no depenen del seu paper en la parella per definir-se com a individus. És *desinteressada* en la mesura que desfà, identifica i lluita contra les no sempre evidents relacions de poder de la parella. I per últim és *benvolent* quan ens preocupem activament per la vida i el benestar de l'altre. Quan el protegim i no l'enganyem. A aquest amor li cal el concurs de la voluntat per saltar els obstacles que es van presentant i per persistir-hi a través de la convivència quotidiana.

Canvien i canviaran en el transcurs dels segles els nostres coneixements i les nostres formes de viure la sexualitat humana, però l'amor no passarà (1Co 13, 4-11). Continua i continuarà essent subversiu, transformant radicalment el món, unint persones de diferents ètnies, nacions, castes, religions, cultures i status social, destruint cuirasses i mentides, vençant la por a reconèixer la pròpia fragilitat, guarint les persones i fent-nos lliures.